

- HOFFMANN ISTVÁN 2021. A Magyar Nemzeti Helynévtár Programról. *Helynévtörténeti Tanulmányok* 17: 139–145. <https://doi.org/10.35528/Helynevtort/17/08>
- HOFFMANN ISTVÁN 2022. Elindult a Magyar Nemzeti Helynévtár Program. *Névtani Értesítő* 44: 125–129. <https://doi.org/10.29178/NevtErt.2022.9>
- HOFFMANN ISTVÁN – TÓTH VALÉRIA 2017. Mi is a Magyar Nemzeti Helynévtár célja és feladata? *Névtani Értesítő* 39: 169–182. <https://doi.org/10.29178/NevtErt.2017.13>
- HOFFMANN ISTVÁN – RÁCZ ANITA – TÓTH VALÉRIA – KIS TAMÁS 2022. *A magyar helynevek története*. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen.
- KIS TAMÁS szerk. 2023–. *Pesty Frigyes kéziratok helynévtára*. Sorozat. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen. Online: https://mnhp.unideb.hu/kiadvanyok_pesty.php (2025. 06. 05.)
- MND. = *Magyar Névtani Dolgozatok*. 1–200. Kiadja az ELTE Magyar Nyelvészeti Tanszékcsoport Névkuató Munkaközössége, Budapest, 1976–2007.
- MNH. = *Magyar Nemzeti Helynévtár*. 1–. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2024–. Online: https://mnhp.unideb.hu/kiadvanyok_mnh.php (2025. 06. 05.)
- MNHF. = *Magyar Nemzeti Helynévtár Füzetek*. 1–. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2024–. Online: https://mnhp.unideb.hu/kiadvanyok_mnhfuzetek.php (2025. 06. 05.)
- MNHP. = *Magyar Nemzeti Helynévtár Program*. Honlap: <https://mnhp.unideb.hu> (2025. 06. 05.)
- N. N. 1864. Hazánk helynévtára ügyében. *Pesti Napló* 15/53: 1.
- PÁSZTOR ÉVA – RESZEGI KATALIN 2024. *Hajdúnánás helynevei*. MNH Füzetek 3. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen.
- SZABÓ T. ATTILA 1937. *Dés helynevei*. Erdélyi Tudományos Füzetek. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Torda.
- GRÓF TELEKI JÓZSEF 1821. *Egy tökéletes magyar szótár' elrendelése, készítés módja: Jutalomfeleletek a' magyar nyelvről, a' Magyar Nemzeti Muzeum 1815. 1816. 1817. esztendei kérdéseire*. Kiadta Horváth István, Pest.
- ZMFN 1. = PAPP LÁSZLÓ – VÉGH JÓZSEF szerk., *Zala megye földrajzi nevei*. Zalaegerszeg 1964.
- ZMFN 2. = BALOGH LAJOS – ÖRDÖG FERENC szerk., *Zala megye földrajzi nevei 2. A Keszthelyi járás*. MNyTK. 178. Budapest, 1986.

WENDL DÁVID

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Lázár Lakatos Aliz, Szleng a kétnyelvűségben

Attitűd és kontaktusjelenség az erdélyi magyar fiatalok körében

Anyanyelvápolók Erdélyi Szövetsége, Sepsiszentgyörgy, 2024. 301 lap.

A Szabó T. Attila Nyelvi Intézet Kiadványainak 13. darabja egy 2023-ban megvédett doktori értekezés szerkesztett változata. Szerzője, LÁZÁR LAKATOS ALIZ egyetemi tanulmányai kezdete óta foglalkozik a kétnyelvűség szociolingvisztikai kérdéseivel, elsősorban kontaktusjelenségekkel, amelyen belül meglehetősen alulkutatott témának számít a szlengváltozatok ilyen jellegű vizsgálata. Így dolgozata és kötete az erdélyi magyar szlengnek a kétnyelvűségi szempontokat előtérbe helyező vizsgálatáról hiánypótlónak számít, és méltó helyet foglal el a könyvsorozat tagjai között.

A magyar, román és angol nyelvű tartalomjegyzékek és rezümék ígéretes terjedelmű törzsszöveget és hasznos mellékleteket fognak közre. A kutatás céljai már a bevezető fejezet

második bekezdésében olvashatók: ez egyfelől az erdélyi magyar fiatalok szlengváltozatainak és kontaktusjelenségeinek vizsgálata, másfelől ezekkel kapcsolatos attitűdjeik feltárása. A dolgozat későbbi pontjain ismertetett módszertani okoknál fogva a szerző egy további, korábban kitűzött célja a magyarországi szlenggel való összevetésre vonatkozóan nem valósult meg. A kutatás nem tesztelt hipotéziseket.

Tekintettel arra, hogy a vizsgálathoz egyszerre szükséges a szleng, a kontaktusjelenségek és a nyelvi attitűdök kérdéskörében való tájékozottság, a könyv következő, szakirodalmi áttekintést nyújtó fejezete rövidnek mondható, mind tartalmában, mind a munka egészéhez viszonyított arányában. Noha az alfejezetek és az alpontok minden fontos szemponttal igyekeznek foglalkozni (így például a szlengről szóló rész annak fogalmával, használói körével, funkcióival és megítélésével), inkább csak érintik a témát a legismertebb magyar és magyar nyelvre fordított, általában legalább 10, de gyakran 20-30 évvel ezelőtti szakirodalom összegzésével, különösen a szleng témaköre esetén. Noha ezek kiváló alapot jelentenek a téma megismeréséhez, felhasználásuk tehát valóban elengedhetetlen, ezek tartalmát fontos újdonságokkal egészíthették volna ki a frissebb magyar nyelvű, valamint a nemzetközi szakirodalom eredményei, hiszen, miként a szerző maga is több helyen említi, a szleng rendkívül gyorsan változó jelenség. A fejezet többi része is viszonylag kevés szakirodalommal dolgozik.

A kutatómódszertani fejezet az adatgyűjtés módszereinek megfontolt átgondolásáról tanúskodik. Részletesen, megfelelő indoklással, valamint az előnyök és hátrányok listázásával mutatja be a választott eszközöket, amelyek között kérdőíves felmérés, fókuszcsoportos interjú és online elért, informális szövegek (részleges) elemzése egyaránt szerepel. A kérdőívet összesen 384 középiskolás tanuló és egyetemi hallgató töltötte ki 9 erdélyi oktatási intézményből, míg az interjúban 35 fő vett részt. Itt jegyzem meg, hogy a kötet alcíme – Attitűd és kontaktusjelenség az erdélyi magyar fiatalok körében – pontosabb volna a névelő használata nélkül, hiszen, értelemszerűen, nem az összes erdélyi magyar fiatal viszonyulását és nyelvhasználatát vizsgálta a kutatás, hanem – megfelelő változók szerint és messze elegendő mértékben – merített a célcsoport köréből. E változók a következők voltak: intézmény típusa, képzés helye, állandó lakhely típusa, nem. Már itt is részletes bemutatást kapunk az adatközlők hátterének számos olyan tényezőjéről, amelyek befolyással lehetnek válaszaikra, így például anyanyelvükről, román nyelvi kompetenciáikról, szüleik iskolai végzettségéről stb., és mindezt még pontosabban foglalják össze a mellékletek között szereplő táblázatok.

A kötet legerjedelmesebb fejezete több mint 160 oldalban mutatja be a kutatás eredményeit. Az általános nyelvhasználati szokások, valamint a szleng és a kölcsönszavak használatára vonatkozó eredmények közlése után némileg váratlanul találkozunk egy, a szleng tankönyvekben és „internetes szövegek”-ben szereplő definícióit vizsgáló alponttal, amely az Erdélyi szlengképek alfejezeten belül a kutatásban részt vevők kérdőíves vizsgálat alapján megismert szlengképéről szóló alpontot hivatott felvezetni. Noha jó döntés volt a szerző részéről, hogy azt is megvizsgálta, milyen, az adatközlők számára elérhető szövegek befolyásolhatták véleményüket, jobb helyen lett volna ez az elméleti jellegű rész a szakirodalmi áttekintésben, hiszen a kutatásnak nem volt célja a tankönyvek és más, véletlenszerűen kiválasztott, különböző műfajú, online elérhető anyagok elemzése, emiatt pedig a módszertani fejezetben sem olvashattunk róla.

A nyelvhasználati szokásokat illetően a szerző – többek között – a következő eredményekre jutott. Összességében, önbevallásuk szerint, a magyar nyelv dominanciája jellemző mind a megkérdezett egyetemi hallgatók, mind a középiskolás tanulók nyelvhasználatára, noha napi rendszerességgel találkoznak a román nyelvvel is. Leggyakrabban informális helyzetekben használnak kölcsönszavakat, azon belül is leginkább baráti körben, és ugyanez igaz a szlengre is. Minél pozitívabban értékelik az angol nyelvet (amelyet szebbnek tartanak a románánál), annál gyakrabban használnak angol kölcsönszavakat informális helyzetekben, írásban is. A kölcsönszavakat nehezebb kerülniük, mint a szlenget. A szleng használatának legfőbb indítéka a nyelvi kitettség, továbbá a szavak hangalaki expresszivitása, játékossága és jelentéssűrítő sajátossága; csak kevesen használják pusztán divatból vagy azért, mert más megfelelő nem jut eszükbe.

E rövid felsorolásból is látható, hogy a résztvevők válaszai egyúttal normatudatukról is képet adnak. Még többet árul el erről attitűdjeik vizsgálata, amelyhez a szerző öröndetesen sokféle kérdéstípust alkalmazott kérdőívében, az interjúk segítségével pedig még közelebb jutott azok megismeréséhez. Az erre vonatkozó eredmények bemutatását az elemzés során észlelhető nyelvi ideológiák – nyelvi purizmus, nyelvi standardizmus és nyelvi pluralizmus – felsorolásával és szemléltetésével kezdi. Ezután a magyar, az angol és a román nyelvvel kapcsolatos általános attitűdökről esik szó, majd kijelentéscsoportokra adott reakciók elemzésével a szlenggel és a kontaktusjelenségekkel kapcsolatos viszonyulásukról. A válaszok tanúsága szerint a résztvevőket egyik használata sem zavarja annyira, hogy emiatt megszólják családtagjaikat és ismerőseiket. Nem gondolják, hogy a szleng és a kölcsönszavak használata ne lenne „szép” – ezen belül is kevésbé ítélik el az angol kölcsönszavak használatát, mint a románokét –, sem azt, hogy minden helyzetben kerülni szükséges. Kiemelik viszont, hogy csak „megfelelő” beszédhelyzetben érdemes alkalmazni ezeket.

Az eredményeket tárgyaló fejezet utolsó nagy része a kontaktusjelenségeket elemzi a kutatás résztvevőinek válaszai alapján, nevezetesen azt, hogy milyen, előre megadott stílusminősítéseket kapcsolnak adott kifejezésekhez, és hogy a kérdőívben felsorolt húsz szót és kifejezést a romániai magyar szleng részeként azonosítanak-e. Amint azt a szerző is megjegyzi, ezek elemzése inkább további, elmélyültebb vizsgálatokhoz adhat jó kiindulópontot. Jóval nagyobb léptékű azonban az adatközlők által használt kontaktusjelenségek 331 tételből álló listája, amelyeket a szerző hívószavak segítségével gyűjtött kérdőívében, majd a fókuszcsoportos interjúkban ezek spontán és metanyelvi megjelenését is megfigyelte. A fejezetet ezek részletes és többszempontú elemzése zárja.

Az összegző fejezet lényegre törően foglalja össze a kapott eredményeket a kutatás céljainak fényében, és megfelelő kritikai érzékkel említi azokat az eredményeket (itt és az előző fejezetben is), amelyek különféle okoknál fogva fenntartással kezelendők. Kevésbé reflektál azonban más, a témához kapcsolódó vizsgálatokra – mindössze egyetlen kutatást említ, amely az egyik eredménnyel összhangban áll –, noha valamennyi, a szerző által vizsgált témának vannak előzményei. A diszkusszió elmaradásával nem nyílik lehetőség arra sem, hogy a szerző elhelyezze kutatását a magyar nyelvű és a nemzetközi tudományosságban.

A kötet felépítése, szerkesztésmódja, stílusa és nyelvezete könnyen követhetővé teszi az olvasást, miközben komolysága sem szenved csorbát. Az elméleti részeket megfelelő tagolás, kiemelések, (olykor túl hosszú) idézetek, míg az eredményeket bemutató fejezetet gondosan megszerkesztett és megválasztott, a megértést és az összefüggések észrevételét

segítő, tehát nem öncélú ábrák és táblázatok, valamint színes példák tarkítják. Dicséretes, hogy az adatgyűjtéshez használt kérdőív teljes egészében elolvasható a mellékletek között, de itt találhatók a fókuszcsoportos interjúk részletei, az internetes szövegkorpusz példaanyagai, és a kutatás valamennyi olyan kiegészítő táblázata, amelyek közlése túl sok lett volna a törzsszövegben, itt azonban rendkívül hasznos az elmélyülni kívánó olvasók számára.

LÁZÁR LAKATOS ALIZ kötete az említett, a jövőben könnyen orvosolható észrevételekkel együtt is fontos és valóban hiánypótló eredményekkel járul hozzá a nyelvtudomány több területéhez, sőt a pedagógiához is. Kutatásával a magyar szleng- és kétnyelvűség-kutatás egyik régi adósságának törlesztését kezdte el. Miként ő is több helyen megfogalmazza, a téma számos további szempontból vizsgálható még, így csak remélni tudjuk, hogy a könyv mind szerzője, mind mások számára folytatni kívánt utat nyitott ezen irányok kijelölésével.

PARAPATICS ANDREA
Pannon Egyetem

TÁRSASÁGI ÜGYEK

A Magyar Nyelvtudományi Társaság 2024. évet záró közgyűlése

1. A Magyar Nyelvtudományi Társaság 2025. március 4-én az ELTE BTK Kari Tanácstermében tartotta meg a 2024. évet lezáró közgyűlését.

2. J u h á s z D e z s ő e l n ö k megnyitotta a közgyűlést, és köszöntötte a jelenlévőket. Tájékoztatott arról, hogy a Társaság 2025. február 25-én 15:00 órára összehívott közgyűlése a megjelent rendes tagok nem kellő számára tekintettel határozatképtelen volt, ezért került sor a megismételt közgyűlés összehívására. Megállapította, hogy alapszabályunk szerint a jelen, megismételt közgyűlés határozatképes. Jelezte, hogy az előzetesen meghirdetett napirendhez nem érkezett módosító javaslat, majd ismertette a közgyűlés napirendi pontjait, melyekhez hozzászólás nem hangzott el.

Ezt követően F o r g á c s T a m á s egyetemi tanár megtartotta Frazeológiai egységek mint a szókincs bővítésének eszközei című közgyűlési előadását.¹

3. Az előadás elhangzása után F a r k a s T a m á s főtitkár terjesztette elő jelentését a Társaság legutóbbi rendes közgyűlése óta eltelt időszakról.

Tisztelt Közgyűlés!

1. A Magyar Nyelvtudományi Társaság a legutóbbi rendes közgyűlése, azaz a 2024. február 27. óta eltelt időszakban – ide érve a mostani közgyűlést előkészítő 2025. január végi alkalmat is – három v á l a s z t m á n y i ü l é s t tartott.

¹ L. folyóiratunk jelen számában.